

Elsevier

20 februari 2010

Hoedjes van vilt;

'Refomeisje' Franca Treur schrijft in de traditie van Siebelink en 't Hart en krijgt veel over zich heen. De geloofsroman blijft een lastig genre

Het is een merkwaardige delicatessen: koude melkvellen. In Dorsvloer vol confetti, de debuutroman van Franca Treur (30), worden ze op een bord in de koelkast bewaard om vervolgens, met of zonder suiker, te worden opgelepeld.

Wie Treurs roman, waarin religie een belangrijke rol speelt, leest, voelt zich meegevoerd naar een andere tijd, een andere wereld. Maar zo ver weg is die tijd – de vroege jaren negentig – helemaal niet, noch die wereld: Zeeland om precies te zijn, het Zeeland van de bevindelijk gereformeerden. Een milieu dat de associatie wekt met de Biblebelt. Met zwarte kousen, hoedjes van vilt en op zondag twee keer naar de kerk. Niet zozeer met een mooie, blonde debutante die nu als afvallige door het leven gaat.

De media-aandacht voor zowel schrijfster als boek is enorm. Dat komt niet alleen doordat Treur een schoonheid is – op een gezonde, blozende en Zeeuwse manier – maar vooral vanwege het onderwerp: hoe overleef ik religie in zijn meest orthodoxe vorm? In een paar maanden tijd zijn van Treurs roman 32.500 exemplaren verkocht. EO-presentator Andries Knevel verklaarde vorige week in het nieuwe tv-programma Moraalridders het succes als 'omgekeerde legitimatie achteraf': veel christenen zijn van het geloof afgestapt, maar zoeken nog de goede reden om hun afvalligheid te rechtvaardigen en kopen dus dat boek.

Treurs roman zal afvalligen zeker een hart onder de riem steken. Ze schrijft in de traditie van Jan Siebelink en Maarten 't Hart. Net als bij deze oudere collega's speelt geloof in haar boek een grote rol en wordt er stevig met de beginselen geworsteld. Verschillen zijn er ook: waar Siebelinks Knielen op een bed violen lood- en loodzwaar is, is Treur licht en hoopvol. En anders dan 't Hart rekent ze met niemand hard af, puberaal verzet ontbreekt volledig. Best jammer, een beetje poken levert altijd veel leuks op. Tegelijk siert het haar: het laat zien dat de schrijfster de navelstreng met een minder bot mes heeft doorgesneden dan 't Hart en Siebelink. Die lijken door hun vechterij tegen de orthodoxen nog aan dat geloof vast te zitten.

De bevindelijk gereformeerden in Zeeland zijn niet bepaald opgetogen over Treurs roman – voor zover ze het boek al hebben gelezen natuurlijk; de Statenbijbel doet het daar nog altijd beter dan fictie. De gemeenschap voelt zich voor gek gezet. De stevigste beschuldiging is dat Treur de tale Kanaäns misbruikt, de taal die normaal gereserveerd is voor het bespreken van diep-religieuze zaken.

De kritiek is bescheiden in vergelijking met wat Siebelink en 't Hart hebben moeten doorstaan. Terwijl de laatste niet meer door Maassluis kan lopen zonder een 'Rot op afvallige' toegevoegd te krijgen, werden er bij Siebelink anonieme briefjes in de bus geduwd met teksten als 'De Heere der Heerscharen zal u de kop vermorzelen.' Toch stond de schrijfster, die op haar 22ste afscheid nam van God, wat nerveus voor de camera's van het actualiteitenprogramma Netwerk midden in het 'durp' Meliskerke waar zij opgroeide. Ze voelde wel dat haar ex-dorpsgenoten niet op al die wereldse aandacht zaten te wachten. De hoedjes van vilt kunnen venijnig uit de hoek komen.

Het is wat met religie en literatuur. Wie als schrijver met het geloof afreken, krijgt de eigen gemeenschap achter zich aan. Maar wie zich, zoals Willem Jan Otten en Vonne van der Meer, juist tot het katholicisme bekeert en daar hartstochtelijk over schrijft, wordt weer voor

afwijkend versleten door literaire critici. Desondanks lijkt het geloof stevig terug in de letteren. Een jaar of tien geleden, toen het Boekenweekthema Mijn God was, was dat nog anders. Toen moesten romans over religie er nog met de haren bij worden gesleept: zoveel waren het er niet.

Intussen is het opvallend dat ook niet-kerkelijk Nederland en masse naar de boekhandel rent om Dorsvloer vol confetti aan te schaffen. Het is kennelijk heerlijk griezelen, bij een besloten, sektarische geloofsgemeenschap die dichtbij is maar toch zo exotisch aanvoelt. Trouwen vanwege een moetje, waar vind je dat nog? De globalisering, internet: ze lijken deze gemeenschap niet te hebben bereikt. Jongeren worden er van jongs af aan in getraind verleiding en zonde te weerstaan. Gebukt gaan onder het alledaagse bestaan is vervelend, maar straks in de hemel is het elke dag zondag. Zó kunnen leven in een tijd als deze, fascineert.

Irene Start